

RAISSA GORBATXOV

La tsarina roja

Confessa-ho Mixa: casant-te amb mi no pensaves que un dia compartiries el llit amb la dona del número 1 soviètic». La història va començar fa quatre anys, però encara fa riure els moscovites, igual que aquesta insígnia apareguda sobre els taulells del mercat lliure: «¡No m'agrada Raissa!». No es pot dir que es cotitze, l'esposa del president, al seu país; arriba a suscitar la ironia, fins i tot la irritació, molt abans que el respecte. Els russos encara no han admès que el tsar puga ser escortat, en les seues funcions, per una bella dama, instruída i elegant. Una paradoxa, quan es coneix que la *first lady* soviètica, ha causat impacte amb les seues aparicions al món occidental. Raissa Maximovna Titorenko, esposa de Gorbatxov, ha nascut dues vegades. Primer a Ronbtsovsk, a Sibèria; de pare enginyer de camins; no es precisa la data de naixement en la seua breu biografia oficial —el 5 de gener de 1932, segons fonts occidentals—. La veritat és que no s'està segur de res, ja que la *glasnost* no ha descobert la vida privada dels dirigents soviètics, i sobretot la de les seues esposes. Per la qual cosa se senten rumors, més o menys veritaders, sobre la dona de Gorbatxov: que si era la neboda no reconeguda de Gromyko, que si és d'origen tàrtar,

que si el seu pare va fer dos anys de gulag, etc.

La premsa estrangera lloa Raissa

Poc importa tot això; el vertader naixement de Raissa data de desembre de 1984, acompanyant el seu marit que encara no és secretari general del partit, en una visita oficial a Gran Bretanya... i ¡oh, sorpresa!, la dona d'un dirigent comunista pot tenir uns ulls entremaliats, uns clotets encantadors i capacitat de resposta. Els diaris britànics, fascinats, rivalitzen en superlatius. Un d'aquests, que no té por de fer el ridícul, saluda la «Bo Dereck» de les estepes i Gorbatxov comprèn immediatament el profit que pot traure de l'encís de la seua dona.

Raissa, és de veres que té un cert encant. Segons els antics alumnes de la Facultat de Dret de Moscou, en els anys 1951-53 el camarada Gorbatxov, acabat d'arribar de la seua província, hagué fins i tot de lluitar per seduir aquesta estudiant de filosofia tan bella com brillant. El jove Mixa, vencedor, l'esposa el 1953 i és, el 1956, quan Raissa dona a llum una preciosa Irina, actualment casada amb un anatoli, metge com ella, i del qual té dos fills. És una dona culta, tot cal dir-ho. El 1967, defensà una tesi de sociologia —disciplina nova a l'URSS— sobre els pagesos de Stavropol. En el seu feu provincial, a 1.500 quilòmetres de

Raissa Gorbachev ha causat impacte amb les seues aparicions al món occidental.

sidents no desitjaven fer aquest paper, però no tingueren més remei. Actualment, alguns tabús han desaparegut i ja ningú no està segur de quines són les normes. Tot i que en la majoria dels casos les associacions de Reforma Ly no han estat legalitzades ni reconegudes oficialment, aquestes associacions han esdevingut motors de la *perestroika*.

És realment impressionant com s'ha transformat la realitat soviètica gràcies a un cert grau de tolerància per part de l'estat. Abans hi havia solament dos actors visibles en l'escena política: els dissidents i l'estat encarnat en les seues diverses facetes. Ara, hi ha l'*establishment* educat, els *reformalys* i fins i tot el poble. L'estat ha deixat de ser una estructura monolítica.

Però, tot i no ser ja protagonistes, els antics dissidents representen encara una força important, i la seua influència sembla créixer amb l'ampliació del quadre de la *glasnost* i la radicalització cada vegada més important de l'opinió pública. No tots s'han incorporat a un grup tan radical com la Unió Democràtica, que reclama l'estatut de partit polític i es presenta, cada vegada més patent, com el blanc de les autoritats. Els dissidents, des de sempre, han constituït un grup ideològic heterogeni, i això, ara, és més evident que mai. Actuen en un medi molt menys hostil, tot i que no els és amistos, poden fer el que desitjaven des de feia tant de temps i parlar i actuar segons la seua consciència.

El cap de redacció de la revista (no oficial) Lev Timofeev, un antic dissident, remarcava recentment que la revolució de

la consciència pública progressa molt més de pressa que el canvi estructural, i que això pot portar conseqüències catastròfiques. El sistema legal soviètic, d'acord amb la doctrina marxista, ha evolucionat com un instrument de la voluntat de l'élite dirigent. No està ben preparat per a afrontar nous fenòmens de la vida social, el naixement d'una societat entesa com una entitat separada de l'estat o l'emergència de noves relacions econòmiques. Actualment, aquest sistema legal soviètic no és capaç d'executar les funcions que es poden esperar d'una institució tal. Podem constatar que la reforma legal —la qual no podrà reeixir mentre el partit i la burocràcia d'estat no accepten una limitació dels seus poders— està passant per les mateixes dificultats que la reforma econòmica.

Es té l'esperança que els diputats i el Soviet Suprem, sorgits del darrer congrés del poble elegit recentment, seran capaçs de canviar la concepció soviètica del PCUS. Això podria ser perillós i aquests cossos constituïts podrien revelar-se més conservadors que l'aparell central del partit. No obstant, el Congrés ja ha revocat una llei recent, força criticada, que castigava l'ofensa «per insult o descrèdit» a qualsevol organització pública o de l'estat. El futur sembla haver començat de debò.

* Exiliat als EUA, Efrem Iankelevitx, gendre d'Andrei Shakhàrov, prepara un llibre sobre el futur dels drets de l'home a l'URSS, després d'haver passat dos mesos a Moscou.

**VIATGE
CULTURAL AL
VÈNETO I A LA
REGATA
STORICA DI
VENEZIA '89**

del 25 d'agost
al 4 de setembre
sols: **58.750** ptes.

* * *

(visitem Verona, Vicenza,
Pàdua, Llac de Garda,
els Dolomites... a més de
Venècia i illes)

**Venda de bitllets
fins al 31 de juliol**

CENTRO G. LEOPARDI.
M. Mascó, 6 - 2a.
tel. (96) 362 17 11

OFERTES D'ESTIU

Sto. Domingo

9 dies _____ 116.300

Iugoslàvia

8 dies (MP) _____ 61.900

Turquia

8 dies _____ 56.000

Palma de Mallorca

1 setmana (PC) _____ 26.000

Eivissa

1 setmana _____ 29.950

Tenim catàlegs d'altres
viatges, demaneu-los a:

**viajes
aitana, s.a.**
GAT 840

Carrer de les Garrigues, 15, baix
Tel. (96) 351 85 51 (3 línies)
46001 VALÈNCIA

Raissa, omnipresent en la vida de Gorbaxov.

Moscou, és ella la que incita el marit a no perdre's cap exposició de pintura ni cap obra de teatre. «¿Stavropol la nit? Una experiència inoblidable», sospira d'alegria en tornar a la capital quan el seu marit fou nomenat secretari del Comitè Central el 1978.

L'onze de març de 1985, assisteix, discretament, a la consagració suprema del seu marit. A l'octubre, però, quan visita París, torna a col·lapsar totes les pantalles. Encara que els periodistes francesos són menys exaltats que els seus col·legues anglesos, no deixen de remarcar l'encís i la independència de la *Tsarina roja*, que simpatitza amb Ives Saint Laurent, al qual confessa la seua debilitat per Opium i que, modesta, demana d'amagat a Danielle Mitterrand en un sopar privat: «Doneu-me consells, sóc principant en aquest ofici». Refinament exquisit i de vegades comentaris picants: «és vulgar», «parla rus amb accent de cuidadora de vaques», «el seu anglès és rudimentari».

¿Raissa, nova rica?

Pel que es veu, Raissa no fa solament amistats. Una gran cantant russa la qualifica de nova rica. En la cimera de Ginebra, el 1985, per poc no es recau en la guerra freda per la immensa circulació de rumors i comentaris. Pitjor encara, a Reykjavík, el 1986, en absència de la seua rival occidental, Raissa s'autoinvita. El 1987, a

Washington, Nancy s'indigna i desmenteix: «Nosaltres, renyides! ¡Quina estupidesa!» També aquest mateix any, Helena Ceaucescu, dona del dictador boig, li ha preparat una rebuda a Bucarest, amb motiu de la cimera soviètico-romanesa: per respectar l'equilibri protocolari, la primera dama romanesa —membre del Buró Polític— es veu obligada a prescindir de les habituals pancartes per a la seua glòria.

A l'URSS ja ha arribat el temps dels sarcasmes i dels cops baixos. Per l'abril del 1987 tot Moscou es delecta amb uns rumors: un vídeo denuncia els excessos de Raissa, que compra joies a Londres amb l'American Express, que a París es canvia quatre vegades al dia la roba, etc. Enganyosa desinformació de la KGB. Impossible, avui dia, trobar un moscovita que haja vist personalment l'escandalós vídeo.

**Crítiques dels moscovites
a la dona del secretari
general**

Es critica, però, el paper cada vegada més important que té la dona del secretari general i es denuncia la seua presència en la visita a Mourmansk. Ella anava sobre un vaixell de guerra quan la tradició dicta que no hi haja dones sobre els vaixells. ¿I no rep també royalties il·legítims per la seua participació en el fons soviètic de cultura? Pel novembre, el diari *Pravda* ataca, la nit de l'elecció de Raissa al seu presidium, la ineficàcia d'aquest fons. Tota una coincidència. És dur, a l'URSS, no acontentar-se amb la inauguració de llars d'infants model. Un dia, Gorbaxov explicava en una entrevista a la NBC que parlava de tot amb la seua esposa. Temes polítics inclosos, s'entén a Moscou. Aquest fragment ha estat censurat cuidadosament. A l'igual que els diaris seleccionen, per il·lustrar les estades a províncies del president, clixés on no apareix Raissa.

Aquest, però, respecta, aparentment, massa la seua esposa per a deixar-la de banda, junt amb les bagatelles diplomàtiques. A Amèrica, el 10 de desembre del 1988, es troba al seu costat, consternada i a la vegada commovedora. A Pequín, el maig passat; a Bonn, pel juny, i a París, fa uns dies, Raissa està present, i tant fa si els telespectadors soviètics serren les dents o es fan creus.

A les portes del segle XXI, els soviètics hauran d'anar acostumant-se a ser dirigits per humans i no per fòssils. Això és la *perestroika*. □

© Express